

N:o 208.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 25 maj 1909.
— — — — Andra Kammaren den 25 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa med afvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker sammanhängande förhållanden.

(Statsutskottets utlåtande n:o 206.)

Till Konungen.

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 110) af den 17 mars 1909 har Eders Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att i afseende å nedannämnda, med afvittringen inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ännu icke meddelat afvittringsutslag, sammanhängande förhållanden besluta som följer, nämligen:

1:o) att, där afvittring af hemman eller nybyggen så verkställes att särskildt område i inägor utlägges åt hvarje brukningsdel, samt
Bih. till Riksd. Prot. 1909. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 57 Häft. (N:o 208.) 1

därvid till vinnande af lämpligt skifte en eller flera delägare nödgas utflytta, i afseende å sådan utflyttning hvad angående understöd af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften är stadgadt, skall äga motsvarande tillämpning;

2:o) att, där vid afvittring ofvan odlingsgränsen till hemman eller nybygge hörande mark efter ty särskildt stadgas, måste för tillgodo-seende af nomadlapparnas behof af renbete, renskiljningsplats eller flytt-ningsväg för renarna afstås mot erhållande af annat, kronan tillhörigt område, den för dylikt fall stadgade ersättning för odling och utflyttning skall utbetalas från anslaget till skiften och afvittringar;

3:o) att, där hemman eller nybygge helt eller delvis blifvit efter beslut i vederbörlig ordning för ändamål, hvarom nyss är sagdt, innan områdestilldelningen ägt rum, till statsverket inlöst område icke skall vid afvittringen upptagas för hemmanet, nybygget eller den inlösta delen däraf, där sådant ej af hänsyn till enskild rätt påkallas, samt att i afseende på allmänna utskylder och besvär, hvilande på hemman, nybygge eller del däraf, som sålunda icke fått område för sig upp-taget, skola iakttagas de föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan komma att meddela;

4:o) att, där å lägenhet ofvan odlingsgränsen, som blifvit utan vederbörligt tillstånd anlagd eller för hvilken upplåtelsen meddelade föreskrifter angående byggnads- eller odlingssskyldighet icke blifvit behörigen fullgjorda, innehafvare verkställt sådana arbeten eller nedlagt sådana kostnader, att han efter pröfning af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande finnes vara förtjänt att vid lägenheten bibehållas, samt befallningshafvanden pröfvar detta kunna tillåtas utan förnärmande af enskild rätt och utan att nomadlapparnas intressen äfventyras, åt sådan lägenhet må vid afvittringen i mån af tillgång utläggas särskildt område af såväl inägor som husbehofsskog samt lägenheten till innehafvaren upplåtas och, efter det upplåtelsebref af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande utfärdats, i jordeboken upptagas såsom frälsetorp utan mantal;

5:o) att åt lägenhet, hvarom under 4:o) förmäles, icke må utläggas mera husbehofsskog än åt hemman af motsvarande storlek i samma trakt, och att dylik lägenhet icke må tillerkännas andel i samfälld husbehofsskog; samt

6:o) att vid afvittring ofvan odlingsgränsen lämpliga områden skola, där detta kan ske utan förnärmande af öfriga intressen, som äro på afvittringen beroende, afsättas för att i enlighet med de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t meddelar, upplåtas till nybyggeslägenheter åt lappar, hvilka helt eller hufvudsakligen öfvergifvit nomadlifvet.

I ändamål att reglera afvittringsverket inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker i enlighet med 1905 års Riksdags beslut i ämnet har Eders Kungl. Maj:t, som enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, kommer att i administrativ ordning utfärda ny afvittringsförfattning, förelagt innevarande Riksdag dels åtskilliga lagförslag i hit-hörande frågor dels ock nu ifrågavarande på lagförslagen delvis beroende framställning angående vissa med afvittringen sammanhängande förhållanden. Berörda lagförslag hafva, såsom i särskild skrifvelse anmälts, af Riksdagen antagits; och har Riksdagen likaså funnit sig böra bifalla nu ifrågavarande proposition, dock med jämkning i ett afseende, hvarom nedan vidare förmäles.

Beträffande de särskilda punkterna i Eders Kungl. Maj:ts proposition får Riksdagen anföra följande.

Punkt 2:o. Ofvanberörda lagförslag omfatta, jämte andra, förslag till lag angående marks afstående för nomadlapparnas behof vid afvittring ofvan odlingsgränsen, innehållande, bland annat, att där vid afvittring ofvan odlingsgränsen inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ännu icke meddelat afvittringsutslag, finnes nödigt att för tillgodoseende af nomadlapparnas behof af renbete, renskiljningsplats eller flyttningsväg för renarna taga i anspråk till hemman eller nybygge hörande mark, ägaren eller åbon skall vara pliktig afstå hvad för ändamålet erfordras mot erhållande af annat, kronan tillhörigt område inom afvittringslaget; att ägaren eller åbon skall vara berättigad att af statsmedel undfå ersättning såväl för odling som för utflyttning, där sådant af jordbytet föranledes; samt att vid ersättningens beräknande skiftesstadgans föreskrifter i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

Den ersättning, som sålunda kan komma att utgå, torde lämpligen, såsom i propositionen afses, böra utbetalas från det i riksstaten för närvarande såsom reservationsanslag uppförda anslaget till skiften och afvittringar, hvilket, sedan detsamma såsom Riksdagen i särskild skrifvelse meddelat, med anledning af därom af Eders Kungl. Maj:t gjord framställning förändrats till förslagsanslag, lärer därtill lämna tillgång.

Punkterna 4:o och 5:o. Den under dessa punkter för innehafvare af inhyseslägenheter föreslagna rätt har af billighetsskäl och ur synpunkten af önskvärdheten att särskildt i ifrågavarande del af landet bibehålla befintliga småbruk af Riksdagen medgifvits. Men har Riksdagen härvid velat framhålla, att vid pröfningen i hvarje särskildt fall, huruvida sådan rätt må åtnjutas, synnerlig uppmärksamhet må ägnas däråt, att rätten icke medgifves för lägenhet, som innehafves i spekulat-

tivt syfte. I detta afseende torde hvad Eders Kungl. Maj:t i propositionen n:o 226 angående det under nionde hufvudtiteln uppförda anslaget till skiften och afvittringar i fråga om statsbidrag till gäldande af kostnaderna för vissa laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar föreslagit därom, att sådant bidrag icke skulle utgå till bolag eller sådan enskild ägare eller innehafvare af i skiftet ingående fastighet, hvilken icke vore mantalsskrifven inom socknen, böra vinna beaktande.

Punkt 6:o. Emot Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt, i hvad det afser afsättning vid afvittring af mark till nybyggeslägenheter åt lappar, har Riksdagen icke något att erinra. Såvidt förslaget innehåller, att marken skulle upplåtas i enlighet med bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kommer att meddela, har Riksdagen däremot icke ansett sig kunna bifalla detsamma. I detta ämne har departementschefen i annat sammanhang (proposition 108) yttrat följande:

»Sedan staten — — —, i samband med afvittringarna reserverat mark för såväl nomadiserande som jordbrukande lappar, torde särskilda bestämmelser böra meddelas angående de villkor, hvarpå dessa områden skola åt dem för ena eller andra ändamålet upplåtas. Afvittringsverket synes emellertid icke böra uppehållas af den utredning, som härför kan befinnas erforderlig och som bland annat läser komma att afse de omtvistade frågorna, huruvida hufvudgrundsatserna i lagen om lapparnas rätt till renbete i Sverige den 1 juli 1898 böra underkastas en revision och huruvida odlingsmark lämpligen bör upplåtas jämväl åt lappar, som önska med jordbruk förena renskötsel.»

Hvad departementschefen sålunda anfört, synes gifva stöd åt den uppfattningen, att frågan om grunderna för upplåtelse af de för lapparna afsatta nybyggeslägenheterna står i så nära samband med de förhållanden, som falla under renbeteslagen, att nämnda fråga bör afgöras i sammanhang med förestående revision af berörda lag och således samtidigt med denna underställas Riksdagens pröfning. Emellertid har Riksdagen ansett, att för detta ändamåls vinnande annan Riksdagens åtgärd icke nu erfordras, än att affattningen af Riksdagens beslut rörande förevarande punkt af Eders Kungl. Maj:ts förslag bringas i öfverensstämmelse med ofvan angifna uppfattning.

På grund af hvad sålunda anförts, har Riksdagen med anledning af Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition i afseende å nedannämnda, med afvittringen inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Eders Kungl. Maj:ts be-

fallningshafvande ännu icke meddelat afvittringsutslag, sammanhängande förhållanden beslutat:

1:o) att, där afvittring af hemman eller nybyggen så verkställas, att särskildt område å inägor utlägges åt hvarje brukningsdel, samt därvid till vinnande af lämpligt skifte en eller flera delägare nödgas utflytta, i afseende å sådan utflyttning hvad angående understöd af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften är stadgadt skall äga motsvarande tillämpning;

2:o) att, där vid afvittring ofvan odlingsgränsen till hemman eller nybygge hörande mark efter ty särskildt stadgas måste för tillgodo-seende af nomadlapparnas behof af renbete, renskiljningsplats eller flyttningsväg för renarna afstås mot erhållande af annat, kronan tillhörigt område, den för dylikt fall stadgade ersättning för odling och utflyttning skall utbetalas från anslaget till skiften och afvittringar;

3:o) att, där hemman eller nybygge helt eller delvis blifvit efter beslut i vederbörlig ordning för ändamål, hvarom nyss är sagdt, innan områdestilldelningen ägt rum, till statsverket inlöst område icke skall vid afvittringen upptagas för hemmanet, nybygget eller den inlösta delen däraf, där sådant ej af hänsyn till enskild rätt påkallas, samt att i afseende på allmänna utskylder och besvär, hvilande på hemman, nybygge eller del däraf, som sålunda icke fått område för sig upptaget, skola iakttagas de föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan komma att meddela;

4:o) att, där å lägenhet ofvan odlingsgränsen, som blifvit utan vederbörligt tillstånd anlagd eller för hvilken vid upplåtelsen meddelade föreskrifter angående byggnads- eller odlingsskyldighet icke blifvit behörigen fullgjorda, innehafvare verkställt sådana arbeten eller nedlagt sådana kostnader, att han efter pröfning af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande finnes vara förtjänt att vid lägenheten bibehållas, samt befallningshafvanden pröfvar detta kunna tillåtas utan förnärmande af enskild rätt och utan att nomadlapparnas intressen äfventyras, åt sådan lägenhet må vid afvittringen i mån af tillgång utläggas särskildt område af såväl inägor som husbehofsskog samt lägenheten till innehafvaren upplåtas och, efter det upplåtelsebref af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande utfärdats, i jordeboken upptagas såsom frälsetorp utan mantal;

5:o) att åt lägenhet, hvarom under 4:o) förmäles, icke må utläggas mera husbehofsskog än åt hemman af motsvarande storlek i samma trakt, och att dylik lägenhet icke må tillerkännas andel i samfälld husbehofsskog; samt

6:o) att vid afvittring ofvan odlingsgränsen lämpliga områden skola, där detta kan ske utan förnärmande af öfriga intressen, som äro på afvittringen beroende, afsättas för att i enlighet med bestämmelser, som framdeles komma att meddelas, upplåtas till nybyggeslägenheter åt lappar, hvilka helt eller hufvudsakligen öfvergifvit nomadlifvet.

Stockholm den 25 maj 1909.

Med undersätlig vördnad.
